

Militaire Spectator.

Zaterdag, den 31sten Maart.

De *Militaire Spectator* verschijnt op onbepaalde tijden. Men abonneert zich voor 10 nummers, bij alle Postdirecteuren en Boekhandelaren, door het geheele Koninkrijk à f 2, 25, franco per post. De Jaargang zal de 40 nummers niet te boven gaan. Alle inzendingen geschieden, franco, aan de Uitgevers BROESE & Comp. te Breda, met het opschrift: *Voor den Militairen Spectator*

DE TIENDAAGSCHE VELDTOGT UIT EEN KRIJGSKUNDIG OOGPUNT BESCHOUWD.

V.

(*Vervolg van No. 5.*)

Aan het beloofde bij de inleiding dezes vertoogs getrouw, moeten wij ons nu meer en meer van het geschiedkundige des tiendaagschen veldtogts verwijderen, om in het gebied der krijgskundige beoordeeling te treden, of anders gezegd, wij moeten thans den veldtogt zelven aan de grondregelen der krijgskunst toetsen. Beurtelings zal ons nu dan de leer der *tactiek*, dan die der *strategie* of *veldheerkunst* (1) (kunst om een leger te bevelen) tot geleidster strekken.

De leer der veldheerkunst (voor zoo verre men de, uit de ondervinding en de geschiedenis getrokken praktische grondstellingen, eene leer kan noemen) beschouwt vooraf de *gronden* of *beweegoorzaken* (2) en het *doel* van den oorlog, welke beiden zeer naauw met de staatkunde in verwantschap komen. De eerste zijn ons overgenoeg bekend; het laatste liet zich denken uit de 2de dag-order welke Z. K. H. de Prins van Oranje, na het overnemen van het opperbevel over het leger te velde, aan hetzelfde

(1) De strategie, werd door *Napoleon*, en, in navolging van hem somtijds ook door den bekenden schrijver *Jomini*, de groote tactiek genaamd. De eerste was meer van gevoelen, dat van dit gedeelte der hoogere krijgskunst geene leer bestond; daar een bevelvoerende generaal, in de uitoefening daarvan, alleen door de ervaring of door zijnen natuurlijke aanleg (*genie*) geleid werd. Deze groote veldheer onzer eeuw wilde daarmede zeggen, dat men voor de groote tactiek geene grondregelen konde vaststellen, maar dat men die wetenschap moest putten uit de geschiedenis der veldtogten van beroemde veldheeren.

(2) In de praktische strategie is de kennis der oorzaken van den oorlog die men voert, van veel belang, daar de veldheer veeltijds daarnaar zijne maatregelen moet nemen.

gaf. Bij het beginnen der vijandelijkheden, schijnt ook meesttijds het doel van eenen veldtogt zeer klaar, ja zelfs eenvoudig; doch ook niet zelden ondergaat dat doel, door de omstandigheden, die de oorlog zelf mede brengt, onderscheidene wijzigingen; de krijgskundige geschiedenis levert ons hiervan menigvuldige voorbeelden op. (1) Door de gewapende tusschenkomst van Frankrijk, ging echter het aangekondigde doel van den veldtogt verloren, en wij zullen, om die reden, ook niet in bespiegelingen treden, omtrent de al of niet waarschijnlijkheid der wijzigingen, die dezelve had kunnen ondergaan. Het zij dus genoeg, dat wij hier vooraf kunnen vaststellen, dat er beweegoorzaken tot het doen van vijandelijkheden bestonden, beweegoorzaken, die op het, door onze tegenpartij geschonden, algemeen regt der volkeren, gegrond waren; het te bereiken algemeen doel derzelven, hebben wij buiten het gebied onzer bespiegelingen gesteld.

Bij het, door onze regering aan de Londensche conferentie, ingediend protest tegen de 18 vredesvoorslagen, had Z. M. de Koning zich reeds half in het *initiatief* des oorlogs gesteld; een zamenloop van omstandigheden had Z. M. gedrongen, dit *initiatief* in de laatste dagen van Julij 1831 geheel aan te nemen, en den oorlog aan België, door tusschenkomst van Zijner Majesteits buitengewoon gezant te Londen, aan de conferentie te verklaren.

Hij nu die in het bezit van het *initiatief* is, kan doen en laten wat hij slechts wil; hij die het *initiatief* verloren heeft, wordt van zijnen vijand afhankelijk, en zulks was hier het geval met de Belgen. Om in dit bezit te komen en zich vooraf te verzekeren, dit te kunnen blijven behouden, hadden de ontzagverwekkende voorbereid-

(1) Zoo was b. v. *Napoleon* na den slag van Jena niet ongeneigd, om met Pruisen onder zeer aannemelijke voorwaarden den vrede te sluiten; het bericht der bemagtiging van Maagdeburg, deed hem echter van gevoelen veranderen — zijne vorderingen werden grooter, en van dat oogenblik af, werd het eerste doel des veldtogts gewijzigd en deed dien vervolgen.

selen, die, zoo wel in de gewesten Noord-Brabant, Gelderland (inzonderheid bij Nijmegen), Staatsvlaanderen, Limburg en het Kasteel van Antwerpen als van de zijde onzer zeemagt, tot den oorlog gemaakt waren, bijzonder gediend, en welke voorbereidselen wij gedeeltelijk reeds vroeger beschouwd hebben.

Den oorlog te beginnen, is voor een' Staat eene der gewichtigste ondernemingen; dewijl dezelve rijk in onverwachte gevolgen kan zijn. Voor dat men denzelfden dus aanvangt, moet het wel *à priori* bewezen zijn, dat de na-deelen, welke uit dien oorlog kunnen voortvloeijen, niet grooter zijn dan die, welke uit het behoud des vredes zijn en zullen voortkomen. Die dus den oorlog begint, moet de waarschijnlijkheid voor zich hebben, denzelfden met gelukkig gevolg ten einde te brengen. Het is echter uiterst moeilijk tot de overtuiging dezer *waarschijnlijkheid* te geraken; dewijl men hierbij, even als in het burgerlijke leven, dikwerf op schijngronden bouwt en men zich veeltijds door valsche bewegingen laat wegslepen. De twee voornaamste klippen, welke het menschelijk vernuft daarbij voornamelijk moet ontwijken, zijn: *een overdreven vertrouwen op eigene krachten, en de verachting van die der tegenpartij, en omgekeerd: het kleinmoedig mistrouwen derzelve, en onberedeneerde vrees voor die des vijands.*

De voorbereidingen tot den oorlog, gedurende acht maanden, met zoo veel geestdrift en krachtontwikkelingen gemaakt, bij de overtuiging van de wanorde, die er bij het vijandelijk leger heerschte, de onkunde van deszelfs Chefs, de mogelijkheid, om datzelfde leger, waarbij reeds onderlinge verdeeldheid bestond, door de onderscheidene stellingen, welke bijzondere gedeelten der strijdkrachten van onzen staat, zelfs in 's vijands land hadden op onderscheidene punten te gelijk te kunnen aanvallen; de eendragt en vaderlandsliefde, die bij ons doorstraalden, in tegenoverstelling der verschillende staatkundige partijen, welke bij den vijand bestonden; dit alles, zeggen wij, had het vast vertrouwen op onze eigene krachten opgewekt, terwijl de groote ontwikkeling derzelve, genoegzaam aanduidde, dat men evenwel die des vijands niet verachtte, en men zelfs gevat bleef, op de mogelijkheid (van de zijde des vijands) eener algeheele vereeniging van denkbeelden en gevoelens bij het stijgen van den nood, bij het in gevaar geraken der nationale eer.

In dezen was er dus, bij ons, aan de vereischten der *praktische strategie*, in verband met eene voorzigtige doch krachtvolle staatkunde, voldaan.

De krijgskunde, en voornamelijk de praktische strategie, verdeelt de voorbereidingen tot den oorlog in *uit-* en

inwendige. De eerste soort ligt geheel en al in het gebied der staatkunde, doch is der strategie uitwendig behulpzaam (1). De inwendige voorbereidingen zijn echter alle van krijgskundigen aard, en laten zich uit een algemeen gezigtspunt tot de navolgende zes gevallen brengen, te weten:

- 1°. Het leger op den voet van oorlog te brengen, hetzelve marsch- en slagvaardig (mobiel) te maken.
- 2°. Den noodige krijgsvoorraad aan te schaffen, en de overige verpleging vast te stellen en te verzekeren.
- 3°. De vestingen, de land- en waterpositiën in staat van verdediging te brengen.
- 4°. De aanvulling der te verwachten verliezen van fysieke sterkte, vooraf te bepalen en te verzekeren.
- 5°. Het tooneel des oorlogs voor te bereiden.
- 6°. Een plan van operatiën voor den veldtocht te ontwerpen.

Bij eenen goed geregelden militairen staat liggen vele dezer voorbereidingen tot eenen oorlog in deszelfs organisatie reeds opgesloten. Hierop had men ook gedeeltelijk, gedurende den 15jarigen vrede, in het vereenigde koninkrijk der Nederlanden gewerkt, en bijna konde men zeggen, waren die in het zuidelijk gedeelte van het rijk geëindigd; het noordelijk gedeelte had, om reden de schatkist het doen van gelijktijdige voorbereidselen in het noorden en zuiden niet konde dragen, daarvoor moeten achterstaan. Ook was het niet voornit te zien geweest, dat deze in het laatstgenoemde gedeelte het eerste zouden benodigd geweest zijn. In de vier eerste punten moest dus bijna alles daargesteld worden; en al het voorgaande van dit vertoog heeft gestrekt om aan te toonen, op welke wijze men er toe gekomen was, ten einde daarin te voorzien. Van onze vestingen hebben wij echter nog niet gespro-

(1) Een treffend voorbeeld daarvan levert ons de geschiedenis van den oorlog tusschen Frankrijk en Oostenrijk in het jaar 1809. De fransche armee was destijds in Spanje geslagen en dus de aandacht van *Napoleon* geheel op dat land gevestigd. Naauwelijks bevonden zich toenmaals 50,000 Franschen in Duitschland, en deze waren nog zeer verdeeld. Oostenrijk nam deze gelegenheid bij de hand tot het doen eener poging, om zich van den Franschen invloed vrij te maken. Had Oostenrijk dadelijk een vast en krachtig besluit genomen, dan had het deszelfs voornemen kunnen volvoeren; het Weener kabinet verloor echter den kostbaarsten tijd in onderhandelingen. Hiervan maakte de buitenlandsche staatkunde van *Napoleon* gebruik; wist deze onderhandelingen te rekken, en de Oostenrijkers tegen te houden, tot dat hij gereed was en zijne magt bijeen had. De uitwendige voorbereidingen lagen dus ook, aan de Fransche zijde, den grondslag tot de overwinning.

ken; dewijl wij, in onze meer bepaalde krijgskundige beschouwing, daarvan toch moesten gewagen.

's Hertogenbosch, Breda, Bergen-op-Zoom en de Willemstad, alle vestingen, welke wij in de krijgskundige geschiedenis van ons Vaderland dikwijls zulke voorname rollen hebben zien spelen, werden ook nu wederom groepen om door hare, afzonderlijke en met elkander in verband staande, stelsels van verdediging, de onderscheidene vaste punten der *operatie-basis* uit te maken, waarvan het leger te velde zoude uitgaan, waarop het, bij een onverhoopt *echec* zoude kunnen terugtrekken, en onder welke kanonnen, zelfs in geval van ongeluk, hetzelfde het verloren *initiatief* wederom zoude kunnen hernemen. Het leger had zich reeds onder deze bescherming tot den oorlog voorbereid, en het waren de vestingen, die voornamelijk hadden bijgedragen, om aan het Nederlandsche gouvernement de willekeur te laten, om *verdedigender* of *aanvallender* wijze te handelen.

Onder de leiding van onze, door de ondervinding in militaire kennis zoo verrijkte genie (1), waren ook deze vestingen benevens, Maastricht Nijmegen, Gorinchem (gedeeltelijk), het Kasteel van Antwerpen en bijbehorende forten, als ook onderscheidene vaste punten en stellingen in Staatsvlaanderen in eenen geduchten staat van tegenweer gebracht. Ook waren er onderscheidene voorbereidende werkzaamheden verrigt, op verschillende verdedigbare positiën in de provincie Noord-Brabant, en op onze stroommen, en was de uitvoering van groote en kleine inundatiën beraamd.

Door de positie van het Kasteel van Antwerpen en Maastricht, was de keus, om naar willekeur de strekking der operatie-basis te verlengen, of te veranderen en te wijzigen, vrij gelaten, welke keus, bij het onzekere om het vijandelijk leger van de Maas, al of niet te kunnen afsnijden; van het vijandelijk korps, hetwelk zich in-

(1) Er heeft welligt nooit, en bij geene bekende mogendheid, een tijdvak bestaan (van 15 jaren), waarin zulk een reuzenarbeid, in het vak der militaire bouwkunde, is verrigt dan in de Nederlanden. Er bestaat dan ook welligt geen korps Genie-officieren, zoo rijk in ondervinding als het onze, en waarschijnlijk zal er nimmer zulk eene groote leerschool wederom worden gevestigd, dan die, waarin onze jeugdige Genie-officieren zich hebben kunnen oefenen, en waarvan zij zulk eene goede partij hebben weten te trekken. Is de Nederlandsche artillerie in staat geweest, haren alouden roem te handhaven, dan heeft het korps onzer Militaire Genie, niet minder getoond, dat zij in kennis en ondervinding met die van andere mogendheden niet alleen kan wedijveren, maar dezelve welligt verre overtreft.

en tusschen Antwerpen, Mechelen en Lier gevormd had, van groot belang was.

De eerste ban der schutterrijen was alleen mobiel verklaard; de organisatie der tweede ban was echter gereed, het plan tot vorming van eenen landstorm was tot rijpheid gekomen, en deze beiden konden gestrekt hebben tot aanvulling bij onverhoopte verliezen.

De voorbereidingen van het tooneel des oorlogs hadden, uithoofde onzer vijftienjarige vereeniging, met het land, waarin men oorlog zoude gaan voeren, zonder eenige moeite plaats gehad; hetgeen men zonder verdere redering zal kunnen opmaken, uit de volgende ontwikkeling der punten, waarin deze voorbereidingen zich laten ontleden.

Dezelve laten zich uit vijf verschillende oogpunten beschouwen, die dan ook vijf verschillende hoofdonderwerpen bevatten, namelijk:

1°. Uit het strategische oogpunt, in verbinding met het vesting-systema van het tooneel des oorlogs.

2°. Uit het taktische oogpunt, met betrekking tot de kennis van goede stellingen, onder verschillende gegevens.

3°. Uit het topographische oogpunt, met betrekking tot de kennis van den grond, de hoogten en bijzonderlijk der wegen.

4°. Uit het statistieke oogpunt, d. i. de kennis der bevolking, de vruchtbaarheid en hulpbronnen.

5°. Uit het morele oogpunt, met betrekking tot den geest der bewoners, hunne staatkundige gevoelens, en hunne stemming voor of tegen den oorlog, die bedoeld wordt.

En eindelijk was het blijkbaar, dat men in de stilte van het kabinet een plan van operatiën beraamd had.

De tot het aanvangen van eenen aanvallenden of verdedigenden oorlog vereischt wordende voorbereidingen, waren dus allen met zorg gemaakt en daargesteld. Het was derhalve met grond en met het volkomenste regt, dat Zijne Majesteit, de Koning der Nederlanden, zich in het *initiatief* des oorlogs stelde, en ten gevolge van dien tot den aanvallenden oorlog besloot.

Dit besluit eenmaal genomen zijnde, was het van belang, om den vijand omtrent hetzelfde zoo lang mogelijk in het onzekere te laten, en de bewegingen van het leger te verbergen, waartoe de geconcentreerde stelling der 1ste en 2de divisiën Infanterie, der brigade zware Kavallerie en der reserve Artillerie, benevens de op zich zelve geconcentreerde stelling der 3de divisie Infanterie, de brigade ligte Kavallerie en de reserve divisie, eene goede gelegenheid aan de hand gaf. De opgeblazene en verwaande overtuiging, waarin het Belgische volk en hun gouvernement, door hunne liberale drukpers, gehouden

werden, omtrent de voorgewende vreesachtigheid der Hollanders (1), welke zij vermeenden, dat dezelve nimmer zouden kunnen te boven komen, ten minste niet in zoo verre, dat dezelve hunne onoverwinnelijke helden van September zouden durven aantasten, had onze regering hierin niet weinig gediend.

Voor dat men echter den aanval begint, schrijft de strategie even zoo wel als het gezond menschenverstand voor, dat men de sterkte, zamenstelling, de hulpbronnen, als ook de stellingen van het vijandelijk leger, benevens het karakter en de militaire talenten van deszelfs Veldheer en der Opperhoofden, die hem zouden kunnen opvolgen, naauwkeurig kenne. In hoe verre wij over het bestaan van deze kennis hebben kunnen oordeelen, zullen wij in het volgende ontwikkelen.

(Het vervolg hierna.)

IETS OVER DE

PERCUSSIE-WAPENEN,

EN BIJZONDER OVER GEDANE PROEVEN MET PERCUSSIE-GEWEREN.

(Vervolg en slot van n°. 5.)

Het oordeel, der tot het doen dezer proeven aangestelde commissiën, was dan ook algemeen, dat de vuurstraal van het ontvlamde knal-kruid zoo veel kracht uitoefende, dat de, bij het snel vuren zoo schielijk aangroeiende korst van het zoogenoemde kruidlijm, de ontbranding der lading niet konde beletten; terwijl men bij de gewone geweren, buiten en behalve het dikwerf weigeren, onophoudelijk gebruik van de ruimnaald heeft moeten maken.

Na afloop dezer proefnemingen, werden de geweren van beide soorten uiteen genomen, en dezelve onderzocht zijnde, bevond men, dat er zich om en in de nabijheid der kamer, bij beide soorten van geweren, eene korst van kruidlijm van ongeveer een duim (nederl.) dikte gevormd had. Dezelve was steenhard; zoodat scherpe stalen gereedschappen er op afbraken. Van het zundgat tot aan de staartschroef vond men, door de dikte dezer korst, eene kleine goot, ter opening eens stroo-halms, door welke de vuurstraal van het knalkruid of het ont-

(1) Wij herinneren ons hierbij, het verwaande gezegde van den *Courrier-Nelge*, bij gelegenheid dat hij het koninklijk besluit, betreffende de inrigting onzer Veldpost mededeelde, en waarbij hij, doelende op de uitdrukking, dat derzelver werkring, in zijn geheel eerst dan zoude beginnen, wanneer het leger te velde, voet op vijandelijken bodem had gezet, dit uitdrukt door: » *Et voilà bien une précaution inutile.* »

vlamde pankruid, tot de lading doordrong. Bij de percussie-geweren merkte men noch in de opening van het schoorsteentje, noch in het zundgat, eenige ophooping van kruidlijm; terwijl dit wel degelijk bij de gewone geweren plaats had, zoodat men niet dan met zeer veel moeite de zundgaten bij deze laatsten konde openhouden. De sloten hadden niets geleden.

Hoe voordeelig de proeven, gedurende zware regens, ook voor de percussie-geweren uitgevallen waren, leverden deze geweren minder voordeelen op, wanneer men hen, zonder er mede te vuren, gedurende eenige uren aan den regen blootstelde, hen met water begoot, of bij het inbrengen van vocht door de opening van het schoorsteentje. Bij de laatstgenoemde proef bleek het, dat van de 64 geladene schoten, vóór de inbrenging van het vocht, 22 ontbrandden, 25 eens weigerden en 19 schoten onderscheidene malen weigerden vuur te vatten.

Van de 25 geladene schoten, na de inbrenging van het vocht, waren er 11 schoten dadelijk losgegaan, 5 schoten weigerden eens, 9 schoten onderscheidene malen.

Uit deze uitkomsten ontwaarde men, dat, wanneer de percussie-geweren ongeladen en zonder dezelve te behandelen, aan eenen kortstondigen regen, of aan eene begieting worden blootgesteld, een achtste der schoten geen vuur vatten; dat onder deze zelfde omstandigheden, maar bij eene langdurige blootstelling aan den regen, de helft der schoten weigeren, en wanneer er water door de opening van het schoorsteentje was doorgedrongen, het aantal weigerende schoten tot op twee derde komt; door deze geweren te laden of met percussie-hoedjes op de schoorsteentjes te plaatsen, werden vele dezer opgenoemde nadeelen voorgekomen.

Na de ontwikkeling der overwegingen, waartoe de verkregene uitkomsten aanleiding hadden gegeven, besloten de onderscheidene commissiën hunne verslagen, met het toekennen van vele voordeelen aan de percussie-geweren boven de gewone munitie-geweren, vooral in het opzigt dat de Infanterist, zelfs bij een aanhoudend regenachtig weder, voor eigen lijfs-verdediging, op zijn wapen kan rekenen.

Deze proeven in den *Spectateur Militaire*, zoo als wij vroeger reeds gezegd hebben, overgenomen, laat hierop de Generaal *de Carreman* de navolgende aanmerking volgen:

» De proeven, welke uitkomsten men hier boven vermeld vindt, doen voornamelijk de voordeelen kennen, welke de percussie- boven de gewone munitie-geweren hebben, namelijk met betrekking tot het niet vuur vatten en de mogelijkheid, om zelfs onder de ongunstigste omstandigheden en bij een gedurig en aanhoudend re-

genachtig weder, te kunnen blijven vuren, zonder dat dezelve eenig nieuw licht verspreiden over de verdere gewigtige eigenschappen, die men aan deze geweren toekent. Dezelve zijn des niet te min zeer belangrijk, al was het alleen daarom, dat de in Hanover verkregene uitkomsten overeen komen met die, welke de gedane proeven in Frankrijk hebben opgeleverd, zoo dat deze daardoor bevestigd zijn geworden.

» Deze proeven, waarbij men de dagelijksche ontdekkingsvinding der jagt-liefhebbers nog kan voegen, hebben, met betrekking tot het bovenaangeduide, reeds sedert eenen geruimen tijd allen twijfel, omtrent het voordeel van het percussie-stelsel, weggenomen.

» Met geheel andere inzichten worden echter tegenwoordig deze nasporingen voortgezet. Thans bedoelt men meer bijzonder om de voordeeligste samenstelling dezer geweren te bepalen; zoo dat zij aan alle de vereischten, van de dienst te velde kunnen voldoen. De voornaamste bepalingen, welke men zich bij het doen dezer nasporingen heeft voorgeschreven, bestaan voornamelijk in: deze geweren de noodige sterkte te geven, het niet vuurvatten der ladingen voor te komen, door het aanzetten en indringen van vreemde zelfstandigheden in de opening van het schoorsteentje of het zundgat, te beletten, en de werking van de ruimaald gemakkelijk te maken; de moeilijkheid, die er bij den infanterist zoude ontstaan, om bij slecht, koud of vochtig weder, een klein voorwerp zoo als de percussie-hoedjes, doelmatig te behandelen, weg te nemen; het bepalen, hoe en waar deze hoedjes afzonderlijk te bergen en mede te voeren, zonder tot werktuigen, om dezelve op het schoorsteentje te plaatsen, toevlugt te nemen, welke altijd aan het bederven of aan het verliezen onderhevig zijn.

» De proeven, in Hanover genomen, verspreiden over dit gedeelte van het vraagstuk, weinig licht; terwijl de nasporingen, welke men hier, omtrent het vroegerbedoelde gedeelte, reeds gedaan heeft, de voldoende uitkomsten beloven.

Zoo als wij hier boven reeds gezegd hebben, kwamen ons de uitkomsten dezer proeven belangrijk genoeg voor, om dezelve onzen lezers kortelijk mede te deelen; dewijl ons deze mededeeling tevens in de gelegenheid stelt, van eene, bij ons te lande gedane ontdekking, of liever wijziging en toepassing, van het percussie-stelsel op onze munitie-geweren, gewag te maken. Het toeval had *Spectator* in de maand Januarij 1850, in 's Hage zijnde, met deze wijziging en met den uitvinder, den Kapitein *Dinaux*, van het korps Rijdende Artillerie, in kennis gebragt.

Genoemde Kapitein heeft, in navolging der toepassing van dit stelsel op het veldgeschut, door eene kleine en onkostbare verandering (dezelve zoude slechts voor ieder gewoon munitie-geweer op f 2,00 te staan komen) van den haan, het pandeksel en de aanbrenging van een afgeknot ijzer kegeltje of aanbeeldje in het midden der pan van ons gewoon munitie-geweer, en de doelmatige en tevens eenvoudige bevestiging van het percussie-hoedje aan de patroon, aan de meeste vereischten, van de door den Generaal *de Carreman* aangevoerde vraagpunten, voldaan.

Meergenoemde Kapitein bevond zich destijds juist te 's Hage, om een aldus gewijzigd munitie-geweer, met bijvoeging eener beschrijvende memorie aan Z. K. H. den Prins Admiraal en Kolonel-Generaal aan te bieden, en een onderzoek deswegen te verzoeken. Het is ons echter onbekend, of aan dit verzoek werkelijk gevolg is gegeven. Hoe het ook zij, de aangebragte wijziging werd door *Spectator* zeer vernuftig uitgedacht bevonden, vooral wat de aanbrenging van het percussie-hoedje betreft, en verdient in alle hare bijzonderheden bekend gemaakt te worden. Wij twijfelen niet, of het afschrift der hiervoor bedoelde memorie met eene schetsteekening van het veranderd slot, zal nog wel bij genoemden Kapitein berusten; en wij houden ons verzekerd, dat de toezending dezer stukken aan *Spectator*, die zich beijveren zoude, dezelve in een zijner nummers mede te deelen, veel genoeg en nut aan het lezend militair publiek zoude verschaffen.

GESCHIEDKUNDIGE NASPORINGEN,

OMTRENT HET GEBRUIK VAN HONDEN IN DEN OORLOG.

Het is nog niet zeer lang geleden, dat een hoofd-officier van het Nederlandsche leger in de Oost-Indiën de aandacht weder op het gebruik van honden in den oorlog vestigde. Wij zullen hier niet treden in een betoog van de voor- of nadeelen, van het edele of onedele dezer wijze van krijgvoering; doch wij werden, door de herinnering van het voorstel des bewusten officiers, tot eenige historische nasporingen, dit onderwerp betreffende, geleid. Reeds was deze arbeid eenigzins gevorderd, toen wij in een nog onuitgegeven Fransch geschrift, deze stoffe mede behandeld vonden. Wij maken daarvan in het volgend opstel gebruik.

Het gebruik van honden in den oorlog, hetzij binnen steden en vestingen, hetzij bij de legers te velde, is reeds van oude dagteekening. Dat deze dieren tot de vaste bezetting van Rome's kapitoel behoorden is algemeen bekend, even als de gebeurtenis, waarbij deze wachters, door de ganzen in waakzaamheid overtroffen werden. Men zal zich herinneren, dat te dezer gelegen-

heid de honden de toelage, tot hun onderhoud door 's lands kas verstrekt, verloren, wordende deze gelden verder ten behoeve der ganzen besteed.

De honden van het kapitoel, even als die, welke nog in de laatste eeuwen, Sint-Malo bewaakten, vormden eene soort van stedelijke wacht. Zij werden echter ook in het open veld, bij krijgstogten gebruikt, waarbij zij als een afzonderlijk wapen konden worden beschouwd.

Een oud geschiedschrijver verhaalt, dat Agesipolis, aan het hoofd der Lacedemoniërs, Mantinea belegerende, beletten wilde, dat zijne bondgenooten, die onwillens optrokken, met de belegerden in gemeenschap kwamen. Daartoe zette hij posten van honden uit, die de vlugtelingen, bij de grenzen van het legerkamp, staande hielden of terug dreven. Volgens denzelfden schrijver bediende Aliates, koning van Lydië, zich van honden, als hulp-troepen in het gevecht; terwijl de Lydiërs meermalen aan deze dieren de overwinning te danken hadden.

Ook Philippus bezigde, bij zijne verovering van de landstreek der Arbeliers, eenen bergachtigen en dik bewassen grond, afgerigte honden tot het opsporen dier horden.

Alianus zegt, bij het verhalen van eenen veldslag door de Magnesiers aan die van Ephesen geleverd, dat de eerstgenoemden met behulp van honden de overwinning behaalden. Hij zegt ook, dat de Colophoniers cohorten honden aanhielden, welke zij als voorhoede bezigden, en die de vijandelijke gelederen in verwarring bragten.

Plinius, wel verre van deze soort van strijders gering te achten, spreekt er van als van nuttige en magtige bondgenooten, wier bijstand des te kostbaarder was, daar zij, eenmaal in het gevecht zijnde, los lieten, noch vlugten, en in het geheel niet lastig vielen om certeekenen, bevorderingen of verhooging van soldij.

Men leest bij denzelfden geschiedschrijver, dat de ontroonde forst der Garamanten alleen door behulp van een leger van tweehonderd honden zijnen troon hernam. » Onder hunne vanden, » zegt Plinius, » kwam hij uit zijne ballingschap terug.»

Olaus Magnus, aartsbisschop van Upsal en geloofwaardig schrijver, heeft in de zestiende eeuw eene geschiedenis van de zeden en oorlogen der Noordsche volken geschreven, waarin hij zegt, dat de Finlanders de honden zeer behendig wisten af te rigten, om de ruitery te bestrijden. Zij leerden dit dier, tegen de paarden op te springen, (waartoe het reeds uit deszelfs aard geneigd is) om dezen vervolgens aan den hals of het hoofd te bijten. Deze schrijver meldt, dat Hendrik VIII, koning van Engeland, hulpbenden ter bestrijding van Frans I aan Karel V zendende, vier honderd Engelsche honden daarbij voegde.

Ook de koningen van Schotland verwaarloosden deze zuinige wijze van bestrijding der oproerige volkstammen niet. O. a. deelt *Walter Scott* daar van eenige voorbeelden mede.

Het is niet onmogelijk, dat in het waar of verduidelikt verhaal van *Vertot*, betrekkelijk den draak van Rhodes en de honden afgerigt tot bevechting van dat monster, deze schrijver geleid is

geworden door de bovengemelde Finlandsche en Engelsche gebruiken.

De geschiedschrijver Sabellicus, in 1506 gestorven, zegt, dat de vesting Sint-Malo geene andere bezetting had dan honden, welke men in volle vrijheid buiten derzelver kazerne liet, zoodra de stads poorten gesloten waren. Hunne waakzaamheid werd nooit bedrogen. Dat gebruik is tot de voorlaatste eeuw behouden gebleven; ja zelfs stamt daarvan nog een Fransch gemeenzaam spreekwoord, betrekkelijk dun gebeende menschen af (1).

De verovering van Amerika door de Spanjaarden, gekenmerkt door talloze wreedheden, slaagde grootendeels door behulp der honden, welke men tegen de Indianen had afgerigt! De geschiedschrijvers, die daarvan melding maken, verzekeren, dat deze barbaarsche krijgvoerders vrij wat meer diensten van hunne honden dan van hun geschut trokken; omdat deze doggen, den vijand onafgebroken op het spoor en zich enkel van menschenvleesch voedende, in de verborgenste schuilplaatsen wisten in te dringen tot opsporing van hun levensonderhoud. Het regiment honden van *Vasco Nunes* alléén vernielde meer dan twee duizend Amerikanen.

In het gevecht van Caxamalca was de eerste linie van *Pizarro's* leger zamengesteld uit een' troep honden, die zoo dapper de Peruanen aanvielen, dat het hof van Spanje, dankbaar voor deze heldenfeiten, een besluit nam, waarbij bepaald werd, dat, even als aan de overige troepen, ook aan de honden geregeld soldij zoude worden uitbetaald. Dit had werkelijk plaats, met dien verstande, dat de gelden uitbetaald werden aan den militair, die even zoo als de korporaal, de voeder en oppasser van den hond was.

Jabro verhaalt, dat in een' voormaligen militairen staat in Spanje, gewag gemaakt wordt van eenen dog, *Berecillo* genoemd, die maandelijks aan de kroon twee realen kostte, welke hem, ter belooning zijner goede en trouwe diensten, werden uitbetaald.

Maar niet alleen in de vroegere geschiedenis treft men het gebruik van honden in den oorlog aan; ook de nieuwere levert daarvan voorbeelden op. Zoo werd, onder anderen, een persoon van hoogen rang, die deel uitgemaakt had van de Fransche expeditie naar St. Domingo, na den dood van den Kapitein-Generaal *le Clerc*, naar Cuba gezonden, om van daar eene lading honden terug te geleiden van hetzelfde ras, als waarvan eertijds de Spanjaarden zich bediend hadden (*canes alanos*). Hij kocht, op last van den Opperbevelhebber *de Rochambeau*, eenen troep van twee honderd honden; doch werd, zoo wel ten aanzien van het ras als in den prijs, bedrogen. Hij betaalde overdevene sommen voor beesten, welke hij voor spoorhonden in de bosschen (*boscadores* of *buscadores*) hield, en die niets meer waren dan lage basterdsoorten, door de opkoopters in de straten van Sant-Jago opgehaald. Deze hoop, naar Haïti vervoerd, werd er aanhoudend geoeffend, door ze tegen zwarte gevangenen aan te

(1) *Il a été à Saint Malo; les chiens lui ont mangé les mollets.*

hitsen, met dat gevolg, dat men meende van dezelve genoegzaam partij te kunnen trekken. Het bleek echter, dat men zich daarin bedrogen had.

Het was bij den aanval van eenen afgelegenen heuvel, dat men de proef van deze viervoetige hulpbenden nam. De Franschen werden daar teruggedreven. Vergeefs beklommen twee dappere sapeurs den heuvel, tot bij den ingang van het fort. De aanvallers vonden er den dood; terwijl hunne lijken naar beneden geworpen, dadelijk door de honden, die tot slagting der zwarten medegevoerd waren, verslonden werden. Dit voorval deed tot de afdanking der honden besluiten.

Men treft in de geschiedenis van *Daubusson* en *Ducange* door *Bonhours* op het woord *Fumagia* eenige nadere toelichtingen omtrent de, ten oorlog afgerigte, honden.

IETS OVER DE

SEGUNDO STANGEN.

De uitvinding der Segundo Stangen, is van het grootste belang voor de ruitery.

Hunne naauwkeurigheid is bij voldoende proeven, door in het vak kundige mannen erkend en bevestigd. Zij raken bij diegenen in gebruik, die begrijpen, dat het opstangen van het paard eene verbetering behoeft. Waardoor de Segundos voortaan geene meerdere aanbeveling zullen noodig hebben.

Hen, wien de waarde dezer ontdekking, bij niet volkomen slagen, nog niet genoegzaam is gebleken, vermeent men op eene naauwkeurigere opstanging, volgens het daarvan bestaand voorschrift, opletten te moeten maken. Door het weglaten van neus- of kinriem hiervan afwijkende, stelt men zich aan gevaar bloot. Door het eerste kan het bit in den mond verschuiven, en in plaats van de tong, eenen der kanten van de lagen omvatten. Bij het tweede, eene der scharen tusschen de tanden worden genomen, waardoor in beide gevallen geene gehoorzaamheid van het paard volgt. Dit nadeel van het vatten der schaar, zouden de Segundo's, (echter in mindere graad, door de meerdere doorwerking) met alle regte scharen gemeen hebben, bijaldien zulks niet volkomen door den kinriem werd verholpen. Tot meerdere overtuiging der deugdelijkheid dezer Stangen, kan men de nommers verwisselen, door b. v. aan het paard, de stang van goeden mond gewoon, tot meerdere volmaking van dezelve, die voor zachten mond bepaald te geven, waardoor de juistheid dezer stangen blijken moet.

Ofschoon het hoog of lager hangen der stang, zich naar de inwendige gesteldheid en uiterlijken vorm van den

mond regelt, wijst echter de ondervinding aan, dat de Segundo's iets lager dan de gewone stangen willen geplaatst zijn. Hierdoor wordt eene afscheiding tusschen stang- en trensbit bevorderd, die van 2 à 3 ned. duimen zijn moet, om de stootingen van die twee bitten tegen elkander te vermijden. Ten zij het trensbit iets opwaarts gebogen is, waardoor de afstand verminderen kan, en het trensbit die speling niet zoo veel behoeft, om de tong, door de tongvrijheid van het stangbit, door te laten.

Het is te denken, dat bij aanschaffing van nieuwe stangen voor de Kavallerie, deze uitvinding in aanmerking zal komen, en te wenschen, dat men niet, door eene verkeerd begrepene zuinigheid, of uit geneigdheid voor de eene of andere fantasie model-schaar, de Segundo's uit hun verband brengt, door in, de in gebruik zijnde stangen, vaste bitten met tongvrijheid, volgens Segundo te zetten. Bij de aanneming van slechts een gedeeltelijk goeds, bepaalt men zich in dat geval bij eenen halven maatregel. De gedeelten zijn zoo naauwkeurig door het geheel verbonden, dat de werking voor de verschillende monden, bij de minste afwijking van zijn stelsel, ophoudt dienstig te zijn. Verondersteld, dat men, na verloop van tijd, aan die zelfde aldus veranderde stangen, Segundoscharen zoude willen plaatsen, dan is men genoodzaakt in twee keeren datgene te doen, wat men in eens had kunnen verrigten, met de onzekere uitkomst, van wederom tot het oude te vervallen, en eene soort van stang te gebruiken voor zes verschillende monden; zonder hier nog het verschil van breedte in aanmerking te willen laten komen.

PLAATS GEHAD HEBBENDE PROMOTIEN, BIJ HET LEGER.

VOLGENS Z^r. M^s. BESLUIT VAN DEN 13^{den} MAART 1832 n°. 49.

1°. Benoemd en aangesteld:

Bij het corps ingenieurs, mineurs en sappeurs:

Tot directeur der 2de fortificatie-directie, hoofdplaats Deventer, de generaal-majoor E. Evers, directeur der 3de fortificatie-directie;

Tot directeur der 1ste fortificatie-directie, hoofdplaats Utrecht, de kolonel Valter, directeur der 2de fortificatie-directie;

Tot kolonel en directeur der 3de fortificatie-directie, hoofdplaats Vlissingen, de luitenant-kolonel-ingenieur H. Camerlingh;

Tot luitenant-kolonels-ingenieurs, de majoors-ingenieurs J. C. van de Polder en D. Bos;

Tot 1ste kapiteins-ingenieurs, de 2de kapiteins C. W. van Oordt, J. G. W. Merkes en J. E. Duivené;

Tot 2de kapiteins-ingenieurs, de 1ste luitenants-ingenieurs P. Noot, J. Carsten, J. M. Brocx, A. H. Dibbetz en G. A. van Kerkwyk;

Tot 1ste luitenants-ingenieurs, de 2de luitenants-ingenieurs M. Snoeck, C. F. Keer, G. A. J. baron van Randwyck, K. P. Camp, H. G. van Kesteren en A. Canneman; allen van het corps ingenieurs, mineurs en sappeurs.

Bij het corps mineurs en sappeurs: 1ste kapitein, de 2de kapitein-ingenieurs F. G. graaf van Limburg Stirum en J. J. Hennequin, beide van het korps.
2°. Gepensioneerd:

De generaal-majoor M. A. Snoeck, directeur der 1ste fortificatie-directie.

3°. Op het tractement van non-activiteit gesteld:

De majoor D. C. Muller en de luitenant J. H. Knibbe, beide van het corps mineurs en sappeurs, en zulks in afwachting, dat hun het pensioen zal worden toegekend.

Bij besluit van 12 Februarij ll., n°. 103, is de heer kolonel Senn van Basel, van de Oost-Indische troepen en thans met verlof hier te lande, onder 's konings dankbetuiging voor zijne bewezene diensten, eervol ontslagen van het bevel over de troepen op de linie tusschen Bergen-op-Zoom en Breda.

Bij besluit van denzelfden dag, n°. 105, zijn de officieren van gezondheid 3de klasse L. Overbeek en A. E. Inckel, van de 10de afdeling infanterie en van de afdeling grenadiers, tijdelijk bevorderd tot de 2de klasse, bij de 14de en 7de afd. infanterie.

BRIEFWISSELING.

De in ons n°. 5 bedoelde aanmerkingen op de noot, voorkomende in ons n°. 4, bl. 26, komen op het volgende neder:

Dat de steller der bedoelde noot, niet genoegzaam ten deze onderrigt schijnt te zijn, en dat het den geëerden inzender noodig was toegeschenen, deswege de volgende inlichtingen te geven:

Dat bij koninklijk besluit in den tijd bepaald wordt, dat van de 2de tot 1ste Luitenants, de bevorderingen zouden plaats hebben, bij de onderscheidene wapens der Kavallerie, en wel de twee Dragoner-regimenten en de twee regimenten Hussaren, onderling; de Lanciers op zich zelve en de Kurassiers over de afdelingen.

Verder van 1ste Luitenant tot Ritmeester, over de gezamenlijke regimenten lichte Kavallerie; bij de zware Kavallerie over de afdelingen; voorts van Ritmeester tot Majoor (Hoofdofficieren) over de korpsen Kavallerie.

De vele plaats gehad hebbende veranderingen (*mutaties*), bij de Kavallerie, ten gevolge der staatkundige gebeurtenissen van 1830, hebben echter toevallig bewerkt, dat de bevordering van 2de tot 1ste Luitenant, bij de lichte Kavallerie veel spoediger heeft plaats gehad, dan bij de zware. Ten einde zulks aanvankelijk te stuiten, heeft de hooge regering reeds goedgevonden, om twee eerste Luitenants der zware Kavallerie onlangs tot Ritmeester benoemd, bij de lichte Kavallerie te doen overgaan, zoo dat thans de bevorderingen van 1ste Luitenants tot Ritmeester over alle de korpsen gelijk staan.

De bevordering van 2de tot 1ste Luitenants van de zware naar de lichte Kavallerie en omgekeerd, zoude den overgeplaat-

sten veel kosten veroorzaken, hetgeen bij eene volgende bevordering, wederom het geval konde zijn, zoo dat het verkieslijker voorkomt, om den ouderdom in dienst der 1ste Luitenants tot Ritmeester zoo veel mogelijk te wijzigen, dan om eene verandering, in de bevorderingen van 2de tot 1ste Luitenants, volgens het bestaand besluit Zijner Majesteit, te provoceren.

Ofschoon de inzender dezer aanmerkingen zijnen naam niet heeft doen kennen, blijkt het genoegzaam, dat dezelve *ex officio* zijn gesteld en ingezonden, en het is daaruit, dat wij den inzender vermeenen te kennen. Is onze meening juist, dan moeten wij op den voorgrond stellen, dat wij in onze betrekking te veel eerbied en hoogachting voor den vermeenden geëerden inzender hebben, om onze gezegden niet dan met alle mogelijke bescheidenheid te regtvaardigen. De hupsche wijze, waarop ons deze aanmerkingen zijn geworden, versterken ons nog meer in onze te houden handelwijze. De inzender is hoogstwaarschijnlijk beter in deze zaak onderrigt dan wij, en hebben wij gedwaald, dan behooren wij niet tot hen, die eene eerste dwaling door andere zoeken te dekken. Integendeel, volgaarne zullen wij in dat geval openlijk er voor uit komen. Intusschen geeft ons zulks aanleiding, aan dit onderwerp een bijzonder artikel, voor een onzer volgende n°, toe te wijden. Voorloopig vermeenen wij, ter voorkoming van, te dien opzichte misschien reeds verkeerd gevoede gissingen, aan den geëerden inzender de verzekering te geven, dat de steller van de bedoelde noot, aan het wapen der Kavallerie, geheel vreemd is.

De Spectator.

De Militaire Spectator heeft ontvangen eenen brief van den geachten steller van het artikel: *Stijve stevels bij de Kurassiers*. (Zie n°. 4) Aan den, in dezen brief vervatten, wenk zal gevolg gegeven worden, zoodra eenige, reeds lang voor handen zijnde, artikels daarvoor eene plaats zullen hebben ingeruimd.

BERIGT.

De heeren Luitenants-Kwartiermeesters der Schutterij bij het Koninklijk Leger te Velde en in de Vestingen, worden vriendelijk uitgenoodigd, om de nog onder hen berustende Intekeninglijsten op het werk getiteld:

EEREZUIL VOOR NEERLANDS SCHUTTERIJ, onverwijld aan den ondergeteekenden, onder kruisband, per post terug te zenden, alzoo op het einde dezer maand met het drukken een aanvang zal worden gemaakt.

AMSTERDAM, 3. Maart, 1832.

BREST VAN KEMPEN.